

crisisdagen, re n) hadden strijders gesust door telijk leuze: le uit onzen i. Ze is óók e t f o r -

ij n., alsof Amersfoort" ige bezwaar goeds heb- warm voel dat het niet

ceeren"; b) het ons zoo dienen kon middel om te uitwendigen che congres

woordenboek door storm bij „forcee- la was a l"; een geweld, e f t, maar de verwoest. De kerk ie; want zij satraal), dat schelijke wa- heeft. Daar- verboden; (sing door- EN (die ge- woord naar e nu? Cura- erden: deug- hielpen ze vou het (af- ke kwesties niet winnen, at volk, dat len de kwes- del" van de ring", d.w.z. pporten sug- argumenten, oppen, maar at ge bezwe- nder schrif- then gesteld; n tekst door (erbos er na- ze waren; gegeven, de net onjuiste besloten ver- deling gege- poging, om erliezen, door rken te la- alles in een e feiten zich zeg nu maar gebieden voor ubliek moes- vergeten te bedoeien loek der ker-

neen. „Een EREN". Niet Zijnen Geest rdaad in een G o d toe- iervan afhan- ean ge- anders dan n recht, dat briefjes van dominees, en deliden) Apel- dan van de wen) en van zoo iets wá- geit sparen, n bok, opdat en spelen, en den ons aan telijke?) feit g van K. S., et werk van een lid der te gaan gel- m geen „ja", en omdat we aee onzerzijds oudig „neen" ; neiging, om

op die dwaze en ongeestelijke vragen bescheid te ge- ven met het ééne regeltje: op uw vijf vragen antwoord ik: neen, neen, neen, neen, neen. En sindsdien hebben we in Den Haag vergaderd; en gezegd, 11 Aug. 1944, loop niet met een dollen kop uit de kerk, forceer niet, want ge hebt een roeping. Plaats uw kerkeraad, eventueel classis, voor de feiten, bedien tegenover die feiten Gods Woord, en..... houd u daaraan, zonder rechts of links te zien. Gods antwoord was: een zegen, dien niemand onzer had durven verwachten.

ad c) En nu wil ik temidden van het door God opnieuw vergaderde volk hier nog eens openlijk ver- klaren: DAT „NIET FORCEEREN" HEBBEN WE OOK IN AMERSFOORT UITGEROEPEN. Geven we niet de volle kans aan kiesverenigingen en Centraal Comité om Schrift en Belijdenis tegenover ons uit te roepen? Wil iemand onzer soms den Heer Schouten oproepen om zich aan te stellen als in poli- tiek livrei gestoken mentor zijner synode? Of als haar praeadviseur bij voorbaat, en dan on- roepen zijnde? Geen sprake van. Wij forceeren den Heer Schouten nergens toe. Wij weten er geen steek van, of hij voor of anders na terugkeer uit ballingschap zijn geest verenigd heeft met dien van Dijk, Oranje, Hoek, Van Nes, Barkey Wolf, om in verenigd kerkgeweld den Heere openlijk aan te roe- pen voor de bekeering van K. S., dien verdwaasden revolutionair. Wij willen heusch hem niet laten op- draaien voor onze zaakjes. Dat hebben we nog pas getoond ook, toen we als deputaten voor eventuele samenspreking met de synodocraten publiek tot dr Ridderbos en de zijnen hebben gezegd: ge wilt dan zoo graag met ons handelen, en ge verzekert, dat ook uw synode de geloovigen wil doen meeleven? welnu, laat ons elkaar dan niet op slechtouw houden, want dat is de ergste manier, om den WIL te verslappen, maar dan zonder aan 't WOORD met het oog op den concreten toestand ontleende argumenten; helpt dus nu eens eindelijk ons een SITUATIETEKENING mogelijk te maken en laat ons elkaar precies zeggen wat we EIGENLIJK denken en EIGENLIJK willen: ja of neen. De Vellenga van Meppel noemt dit al dadelijk: een duél. Och, och, och. Heeft de synode van 1944 met K. S. soms geduëlleerd?, ds Vellenga, toen ze hem vijf keer vroeg met „ja" of „neen" te an- woorden? Geduëlleerd, nadat de kansels op haar ver- zoek voor zijn bekeering God hadden aangeroepen? Ik dacht, dat ze toen een „remedie" toedienen wil- den, en den „broeder" behouden. Waarom zou (oen „broederhulp" en „kerk-hulp" mogen heeten, wat nu „invitatie tot duél", d.w.z. tot de domste „forceering-van-een-oplossing", heeten moet? Neen, ons aanbod is geweest: laat ons voor God en menschen openlijk zeggen, en allen wien zulks aangaat, met een SALUUT in den Naam van den Heere Zebaoth, doen weten, wat we ten aanzien der scheurings-oorzaken willen, gelooven, en, wat we verwerpen en van de hand wijzen. We hebben dus het KERKELIJK conflict heusch niet in handen van den Heer Schouten gesteld; we kunnen voorloopig dat zelf nog wel af. We willen den Heer Schouten alleen maar, met zijn Centraal Comité, spreken over de GEVOLGEN van het ethisch conflict, dat door de meerderheid der leden van de A.R. Partij ontstaan is. Daardoor ontstaan, dat ze — om maar één ding te noemen — den Heere op syno- daal bevel bidden voor de bekeering van K. S., en er eigenlijk niets meer van meenen. Want tot de duizen- den, die van dat gebed zich hebben losgemaakt, en er tegen in staan te bidden, Zondag aan Zondag, zeg- gen ze: kom, kom, zóó erg was het niet gemeend. En als deze synodalen dan ons wijzen op het woord der synodocratische deputaten (gericht vóór eenige maan- den tot de onze, dus ook tot K. S.) „broeders, ons kárt gaat naar u n i t", dan forcee- ren we ons hart niet, en laten het door zoo'n on- bewezen uitspraak óók niet f o r c e e r e n, gelijk som- migen bij zulke volzinnen de gewoonte hebben. We antwoorden: g e h e b t d a t z e l f d e g e z e g d, weet ge nog, dr Ridderbos, toen ge de kerken gevraagd hebt, te bidden voor de bekeering van K. S., dien scheurmaker. Toen ging, als 't geméénd is, uw hart naar hem uit als nooit te voren. Welnu, gaat uw hart nog steeds ZOO en met ZULKE gebieden naar hem uit? Zoo ja, dan noemt gij immers nóg zonde wat wij gehoorzaamheid noemen? Zeg nu eens: ja of neen, bijvoorbeeld op deze vraag, op d a t e r n i e t s g e f o r c e e r d w o r d e, noch in de kerk, noch in eenige partij of vereniging.

't Is toch zoo eenvoudig, beste menschen. Als de hooge heeren maar nederige knechten willen wezen en dus tot het volk s p r e k e n w a t z e m e e n e n. Als men ons van „f o r c e e r e n" spreekt, dan verklaren we: inderdaad, er wordt hevig geforceerd. Maar n i e t w i j w i l l e n d e k e r k e l i j k e o p l o s - sing forceeren op den rug der A.R. Partij, maar som- migen willen de oplossing der moeilijkheden van de A.R. Partij forceeren m e t d e n r u g n a a r d e n a a k t e f e i t e n i n k e r k e n k o n i n k r i j k G o d s.

En als men soms denkt, dat het element van „for- ceeren" gelegen is in de woorden: o p k o r t e n t e r m i j n", zie de Amersfoortsche conclusies, dan antwoorden wij: aan den éénen kant beduidt dit een weigering, om op slechtouw genomen te worden; aan den anderen kant beteekent „kort" iets anders dan „te kort". De vraag, wat „korte" dan wel „lange" termijn moet heeten, hangt samen met de andere vraag: w a t v o o r k w e s t i e i s a a n d e o r d e?

K. S.

OPVOEDING EN LONDERWUS

DE ACHTERGROND VAN EEN RADICALE ONDERWIJSVERNIEUWING. VI.

Gemeenschapsleven.

Hier raken we nu een der kernpunten van 't opvoedingsysteem van Kees Boeke. De Werkplaats zouden we in zekeren zin een gemeenschapschool kunnen noemen. De problemen van de samenleving hebben steeds de intense belangstelling gehad van Boeke.

Tal van jaren heeft hij medegewerkt in verschillen- de bewegingen, waar die problemen werden bestu- deerd. („Society of Friends", de „Fellowship of Re- conciliation", de „Broederschap in Christus", de „Ge- meenschaps-Leiding Bilthoven", de „Beweging voor een Christelijke Internationale".)

In 1936 werd te Utrecht onder voorzitterschap van Boeke een intern. paedagogische conferentie gehou- den waar gesproken werd over: „Leren samenleven".

De Werkplaats te Bilthoven had van meetaf aan de tendenz dienstbaar te zijn aan den opbouw van een nieuwe samenleving. „Met volwassen menschen opge- groeid en gevormd in de oude maatschappij", kan niet zoo maar een nieuwe samenleving worden opgebouwd, „maar het is nodig met de kinderen te beginnen".⁶¹⁾

De kinderen moeten daarom opgroeien in een zich- zelf ordenende gemeenschap, de grondslag voor een nieuwe betere samenleving.

Aan gemeenschapsordening hecht Boeke groote waarde. Er moet bewust naar gestreefd worden de kunst van gemeenschappelijk leven en werken te lee- ren. „De mensheid dreigt te gronde te gaan doordat zij deze kunst niet verstaat". „De kinderen moeten leren: verantwoordelijkheid op zich nemen, initiatief nemen, leiding geven, zodat zij worden voorbereid voor bewust meeleven in het grotere verband".⁶²⁾

Met het oog op het gemeenschapsleven omschrijft Kees Boeke het opvoedingsdoel ook nader als: „De vrije ontplooiing van de enkeling tot innerlijk gebon- den lid van de gemeenschap".⁶³⁾

Enkele uitspraken uit het Referaat „Vernieuwde leiding" etc. (1945) omtrent dit punt luiden:

„Het werkelijke probleem is orde scheppen in het gemeenschapsleven van de groep, waarvan hij zelf deel uit maakt, door het kweken van een nieuwe geest en daarop gebaseerd het maken van regels waaraan hij zelf moet gehoorzamen".

„De mens zal zich bewust zijn van zijn plaats als individu in het grote geheel der mensheid".

„De nieuwe mens moet zich bewust zijn van zijn taak ten opzichte van de mensheid, hij moet leren samenleven met zijn medemens".

„Hij moet wedergeboren worden van een wezen dat arbeid, produceert, leeft voor eigen belang tot een dat zich geeft aan het geheel, zoals een cel zich geeft aan het lichaam waarvan hij deel is". „Dat zich stel- len in dienst van het geheel, deze gebondenheid is ware vrijheid". „Wij moeten de kinderen doen zien, dat het leven ons een taak geeft in dienst van de ge- meenschap".

Individu en gemeenschap.

Op het eerste hooren doen deze klanken sympathiek aan. Doch het uitgangspunt is verkeerd. Evenals bij de beschouwing over den mensch, zien we bij de op- vatting van de menselijke samenleving de verkeerd- de lijn van het Schriftafvallig denken.

Wij hooren hier spreken van den mensch als indi- vidu en als lid van de gemeenschap.

Deze probleemstelling is te verwerpen.

Zij is hier opgekomen uit een individualistische grondinstelling. Het individu en de gemeenschap komen in de werkelijkheid nooit voor.

De mensch fungeert in de verschillende levensver- banden van de tijdelijke menscheijke samenleving: gezin, kerk, staat, bedrijf, wetenschap, school, enz., die ieder een eigen typische geaardheid hebben, een eigen innerlijke structuur, de „sovereiniteit in eigen kring".

Maar we mogen die rijke gevariëerdheid van samen- levingsverbanden en maatschapsverhoudingen niet nivelleren tot de gemeenschap. Dan negeert men Gods scheppingsorde.

We kunnen ook de plaats van ieder mensch afzon- derlijk in elk dier levensverbanden niet typeeren met de verhouding: cel in het lichaam.

Immers de mensch fungeert in een tijdelijk samen- levingsverband, maar wordt daarin niet afgesloten als een deel van het geheel. „De persoonlijkheid van den mensch gaat alle tijdelijke dingen en samenlevings- verbanden te boven".⁶⁴⁾

Daarom is het ook onjuist te spreken van: „het leven geeft ons een taak in dienst van de gemeen- schap".

God geeft ons ieder een taak in zijn dienst ten bate van onze medemenschen in de verschillende levens- verbanden.

61) Idem bl. 18.

62) Idem bl. 61, 62.

63) Idem bl. 45.

64) Dooyeweerd, Wijsbeg. der Wetsidee III, bl. 151.

Wij hebben dus in de eerste plaats te rekenen met Gods scheppingsorde, met zijn ordinantiën in al die verschillende menscheijke samenlevingsverbanden.

Van fundamentele betekenis is daarbij de gezags- structuur. Kees Boeke rekent daar niet mee en wil een samenleving zonder gezagsverhouding.

Opvoeding zonder gezag.

Kees Boeke wil bealst van geen autoriteit weten van den eenen mensch over den anderen; n.l. wat hij dan noemt mechanische autoriteit. Bavinek duidt dit aan met juridisch (ambtelijk) gezag. Wel moet er volgens hem zijn respect van den eenen mensch voor den anderen, zelfs „a kind of deep respect which we owe to human personality". Maar geen dwingend ge- zag. „For neither man nor child should govern or be governed". Noch de man noch het kind behoort te regeren of geregeerd te worden. Er is volgens hem een instinctieven afkeer in den mensch om gezag te aan- vaarden over zijn medemenschen. Hij wijst op 't voor- beeld van Saul, die zich verstopte achter de vaten na zijn koningskeuze. Iets teers sterft er dan in den mensch. Soms vervalt hij in erge gevallen tot de kwaal „authoritis".⁶⁵⁾

Kees Boeke meent, dat het de leer van Jezus is, „dat het dragen van dwingende autoriteit uitgeslo- ten is".⁶⁶⁾

En wat de school betreft is zijn meening:

„De kinderen moeten niet braaf en gedwee in ban- ken zittend gedrild worden door boven hen staande meesters. Zij moeten zich in Kindergemeenschappen vrij kunnen ontwikkelen, geleid door ouderen, die hen als kameraden ter zijde staan".⁶⁷⁾

„Leren gehoorzamen, zoals het kind thans doet op school, vindt hij gevaarlijk, want juist daardoor wordt de massa zo'n gemakkelijke prooi voor de om zich heen grijpende macht van de dictator".⁶⁸⁾

't Kind moet gehoorzamen, zeker, maar aan het i n n e r l i j k bevel. „We must obey, indeed, but we all of us must obey the inner command".⁶⁹⁾

Fatale consequentie van de innerlijkheidsreligie die alle „uitwendig" gezag verwerpt en alleen overhoudt de autoriteit van het z.g. inwendige woord of inner- lijke licht.

Hier valt te constateeren wat Bavinek noemt in zijn Paed. Beginselen: „de revolutionaire miskenning van de heilige ordening Gods". Want de gezagsver- houding is fundamenteel in onze menscheijke samen- leving. Gods Woord leert dat duidelijk. Het 5e gebod. Efeze 6: 1, 6. Rom. 13: 1—7. 1 Petr. 2: 13, 18 enz.

En de Heere Jezus, wiens leer Kees Boeke meent te kennen, was als Kind zijn ouders onderdanig. Hij is gehoorzaam geweest tot den dood des kruises (Fil. 2: 8). Hij heeft gehoorzaamheid geleerd uit hetgeen Hij heeft geleden (Hebr. 5: 8).

En wat de gezagsverhouding in de school betreft, die is niet beter te typeeren dan met Bavinek's woord: „Maar de verhoudingen, die in het schoolleven be- staan, vloeien uit den aard van dat schoolleven zelf voort en bewijzen zich daardoor te rusten op een in het leven zelf ingeschapen en door Zijn Woord ver- duidelijkt ordinantie Gods".

„Zuiver ingedacht en bij het licht van dat Woord bezien, brengen zij dus, van nature voor den onder- wijzer gezag en voor het kind gehoorzaamheid mede. Autoriteit en pfeit zijn de zuilen waarop het huis- gezin en het schoolleven en alle in het 5e gebod der wet geregelde verhoudingen der menschenwereld rusten".⁷⁰⁾

En prof. Dooyeweerd zegt over het schoolverband: „De school is een w e z e n l i j k verband met ge- zags- en ondergeschiktheidsverhoudingen. Kinderpsy- chologisch bezien is het niet houdbaar een werkge- meenschap in bloote kameradschap op te bouwen. Daar in het gevoelsleven van het kind een sterk auto- riteitsgevoel aanwezig is, dat slechts tijdelijk — ge- durende de puberteit — door het streven naar zelf- handhaving kan worden overheerscht (volstrekt niet bij alle kinderen overigens)".

Samenleving zonder gezag.

Hoe denkt Kees Boeke zich dan een samenleving in zonder gezagsverhouding?

„Wel", zegt hij, „wij moeten komen tot een werk- wijze in overeenstemming met de natuur. Ik was al- tijd zeer getroffen door de samenwerking van de cel- len in een levend organisme; elke cel doet zijn werk, wij merken niet, dat de ene cel de andere commandeert; alle nemen zij, schijnt het wel, hun bevelen instinctief vanuit een ongenien Centrum en dan functionneert alles rustig, ordelijk, met precisie en met onbegrijpe- lijk vernuft. Zo'n samenwerking heeft mij al jaren als het ideaal voor ogen gestaan".⁷¹⁾

Hier zien we weer de typische nivellerende van de levenssterreinen door God geschapen. Bij de cellen heb- ben we te doen met het organisch leven. De cel, als organische subjectseenheid fungeert in een levend organisme naar de wetten, die God voor het organisch leven gegeven heeft.

65) The children's workshop, bl. 10, 11.

66) Kindergemeenschap, bl. 257.

67) Kees Boeke, Redelijke ordening van de mensenge- meenschap, bl. 40.

68) Redelijke Ordening, bl. 8.

69) The children's workshop, bl. 11.

70) Bavinek, Paed. Beginselen, 3e druk, bl. 126.

71) Kindergemeenschap, bl. 18.

Voor de samenleving van menschen, religieuze wezens, in een tijdelijk samenlevingsverband gelden andere wetten, al naar gelang den aard van het verband. Worden die ordeningen geëerbiedigd, dan functioneert alles ordelijk en rustig. Tot die orde behoort ook de gezagsstructuur, die bij 't organisch leven vanzelf ontbreekt. Merkwaardig te zien hoe iemand, die den mensch zoo hoog waardeert, afdaalt naar het lagere, organische leven om daar een equivalent te zoeken voor de samenleving van menschen. Nooit wordt van menschen, die geschapen zijn om bewust hun Schepper te kennen en te dienen gevraagd zich te richten in hun samenleving naar wezens van lagere orde.

Rotterdam.

F. GROENENDIJK.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

DE DOOD IN DEN POT.

„Wedergeboorte van het Koninkrijk" werd reeds in Londen door een Regeering in ballingschap met veel ophef, aangekondigd. Verandering en vernieuwing was het thema der composities van de naar vrijheid hunkerende Nederlanders onder 's vijands dwingelandij.

Maar te kwader ure heeft de Partij van den Arbeid zich opgedrongen als peet eener verjongde natie.

Dat was een ramp voor het Koninkrijk.

In die dagen was professor Schermerhorn het factotum.

Grooter ramp was, dat de Partij v. d. Arbeid ook na de verkiezingen in 1946 het heft in handen hield.

Het is zelfbedrog, indien we — wat maar al te veel geschiedt — den vollen last van dezen rampspoed op de K.V.P. leggen en de handen in onschuld wasschen.

De K.V.P. toch verkeerde in een moeilijke situatie. Zij is bij haar sociale en economische politiek gebonden aan kerkelijke uitspraken, welke voor geen tweerlei uitleg vatbaar zijn. De pauselijke encycielic Quadragesimo Anno (d.d. 1931), in vele opzichten een schoon stuk, keert zich tegen het individualistisch streven van het kapitalisme en geeft de grondslagen aan, waarop — v.g.l. R.K. visie — staat en maatschappij moeten zijn opgebouwd. Een gansche stroom van geschriften is — vooral in de jaren na 1930 — gevloeid uit de pennen van vooraanstaande R.K. sociologen, economen en politici waarin — met Q.A. als richtsnoer — soms in vage, vaak in krachtiger trekken, het bestek van een nieuw maatschappelijk gebouw geteekend wordt. Het is den roomsch-katholieken niet kwalijk te nemen, dat zij ernst willen maken met de vervulling van den pauselijken, voor hen goddelijken, eisch. Het is ook te begrijpen, dat zij t.a.v. hun sociale en economische verlangens weinig aangename herinneringen bewaren aan de samenwerking met de anti-revolutionairen en christelijk-historischen in de dagen van Colijn. Men herinnere zich de felle kritiek in de vooroorlogse R.K. pers. Tenslotte is het hun ook niet euvel te duiden, dat zij — gelet op de vanouds bekende, immer terugkerende figuren in de Kamer — niet al te hoog dachten van de vooruitstrevendheid der vroegere coalitiegeenoten.

Nu, in 1948, beter laat dan nooit, heeft de A.R. partij ook een ontwerp voor bedrijfsorganisatie op stapel. Daarover zal, bij een volgende stembus, wel met de roomsch-katholieken zijn te praten. Maar in 1946 was dat nog niet zoover. Toen maakte de K.V.P. den zwaaai naar rood. Indië kwam op het altaar.

De heer Max van Poll in Indië en professor Romme in Nederland zagen zich voor het probleem geplaatst, hoe de revolutie in constitutionele banen te leiden. De historie bewijst reeds het onzinnige van al zulk pogen. De K.V.P. kon dan ook niet meer dan van tijd tot tijd een spaak tusschen de wielen steken. En dat werd haar dan nog door den rooden bondgenoot hoogst kwalijk genomen. Dan sukkelde zij weer mee, half onwillig, achter de Partij van den Arbeid aan. Deze hield vast aan haar monopolie van progressiviteit. Zij zou het Koninkrijk vernieuwen. In nieuwen stijl zou het worden opgebouwd. Men kent de desastreuze gevolgen tot nu toe en wat nog komt kan men vermoeden. Het Vaderland is in nood en onder deze leiders zinkt men steeds dieper.

Het zou verkeerd zijn te klagen en tegelijkertijd de oogen te sluiten voor eigen tekortkomingen.

Laten we niet meedoen met hen, die in frazen fulmineeren tegen den geest van den tijd en niet opmerken de verkillen in eigen omgeving.

Het is geen gewoonte meer om warm te loopen voor beginselen. Men blijft „bezwaard" (hoe interessant tocht!) in de Kerk en in de politiek en men houdt niet van „geharrewar". Maar al die „bezwaarden", die letterlijk en figuurlijk met hun bezwaren blijven zitten, leggen Kerk en politieke partij lam.

Dan is er, wat men noemt, „de dood in den pot".

Dan wordt er op 's'n hoogst nog wat aan „practische politiek" gedaan, maar geen principieel beleid gevoerd. Men maakt het zich zoo behaaglijk mogelijk onder een maatschappelijk bestel, waarvan de, aan het liberalisme ontsproten, kiemen niet deugen (gelijk Kuyper — en vóór hem Groen — nimmer moede werd te verklaren).

Dan blijft er mogelijk nog een basis voor coalitie met liberalen, maar onder een coalitie met roomsch-katholieken zinkt die weg. Want het brandende vraagstuk

van de organisatie van den arbeid kan alleen vanuit het geloof bezien worden. Omdat het gaat over de vraag of onze menselijke maatschappij is een verzameling van in wezen soevereine individuen, slechts verbonden door draden van eigenbelang, of een organisme, waarin de leden elkander behoeven te dienen en alzoo hun Schepper te verheerlijken. Welke vraag door al wie Christen is, „in Kuyper's lijn" zal moeten worden beantwoord: Gods Woord leert ons, „hoe het al uit eenen bloede geschapen en in één Verbond door God samengevat is". Daarom, „en de solidariteit van onze schuld en het mysterie der verzoening op Golgotha, zijn met al zulk individualisme voistrekt onbestaanbaar".

De roomsch-katholieken stonden in 1910 nog wat onwennig tegenover Kuyper's vergaande conceptie betreffende de organisatie van den arbeid. Maar in 1946 vonden zij bij hen, die beweren in Kuyper's lijn te zijn, den dood in den pot. Twee jaar later is er een „Rapport inzake het vraagstuk der bedrijfsorganisatie", dat begint met de vraag naar het algemeen gezichtspunt, waaronder van A.R. standpunt het vraagstuk der bedrijfsorganisatie moet worden bezien. Maar die vraag was reeds aan de orde, lang voordat de roomsch-katholieken hun standpunt hadden bepaald.

Als de anti-revolutionaire richting zóó weinig geestkracht openbaart, dan kan zij ook geen leven wekken. Dan verliest zij alle vat op ons volk. Het terrein komt aan rood.

Want tegen den rooden springvloed kan Rome niet afdoende beveiligen. In de indische kwestie kwam dit reeds schril tot uiting. Als bondgenooten in den strijd tegen den geest uit den afgrond — reeds Calvijn wees er op — zijn de roomsche geloovigen te waardeeren. Maar, alléén-drijvend, twijfelmoedig vanwege het roestige wapentuig der voormalige coalitiegeenoten, komen zij tot monsterverbonden, die slechts onheil verwekken op alle gebied. Zooals we dag aan dag kunnen opmerken.

G. GOOSSENS.

Amice frater.

Na drie dagen en nachten debatteeren, inzonderheid op den dag des Heeren, waarop nog die groot-sche betooging plaats vond op den Dam van Amsterdam waar pater Henri de Greve, Rome's idealisme vertegenwoordigend, oerde nevens de socialistische dr Brugmans, die in Diderot zijn held ziet, en Churchill opwekte tot eenheid van West-Europa, kwam de slotzitting in de Ridderzaal. En onderwijl men daar de resoluties en de boodschap voor het nieuwe Europa besprak en Churchill, die zelfs daar nog de heftige ruzies moest aanhooren, opnieuw tot eenheid maande, brak een hevig onweer los over de residentie, lichten felle bliksemstralen door het donker op den dag, deden zware donderslagen al die idealisten in de zaal opschrikken, veegden rukwinden de planten en bloemen voor de ridderzaal weg.

Dáar was de stem des Heeren, die den kinderen der machtigen toeriep: geeft den Heere eere en sterkte, geeft den Heere de eere zijns naams, aanbidt den Heere in de heerlijkheid zijns heiligdoms (Ps. 29).

Maar daar in de ridderzaal was men bezig de grootheid van den mensch, het schoone van zijn idealen van vrijheid en vrede en recht te roemen en zijn kracht tegen het dreigend gevaar van uit het Oosten, als er slechts een vereenigd West-Europa zoude zijn.

Idealisten, placht Napoleon te zeggen, ondankbaar, want hij moest zijn macht aan hun dwaasheid danken, idealisten zijn gevaarlijke lieden.

En is het niet waar?

In Italië's verkiezingsstrijd kwamen de roomschen met een plaas, waarop, het gelaat van Garibaldi, als een even opgelicht masker, waarachter het gezicht van Stalin zichtbaar werd.

De prent was meer waar nog dan de teekenaar al licht vermoedde.

Want Garibaldi was een idealist, die een Mussolini of Stalin voorbereidt. Europa heeft meer dan één harde les daaromtrent ontvangen, maar het spel der idealisten telkens weer herhaald.

De hooge humanist, die voor zijn rechten strijdt, voor vrijheid en vrede, blijft onaandoenlijk voor Gods oordeelen. Hij bekeert zich niet.

Hoort gij dien donder? riep Churchill uit, Vrees voor de onweerswolk, die boven West Europa hangt. En hij dacht aan het communisme.

Maar ik hoorde den dienst des Woords over Jesaja 8: 12: „gijlieden zult niet zeggen: een verbond van alles, waar dit volk van zegt: het is een verbond; en vreesst gijlieden hunne vrees niet en verschrikt niet.

Den Heere der heerscharen, dien zult gijlieden heiligen, en Hij zij uwe vrees, en Hij zij uwe verschrikking" Sluit u aan, dus Churchill. Goed, maar wat zal onze kracht zijn?

De idealist, dat is de man, die, als hij spreekt van Christelijke beschaving, het humanisme bedoelt. Hij onderscheidt zich steeds weer door deze twee eigenschappen. Vooreerst, dat hij niet met het begin, maar met het eind begint. Hij raast van trots alsof hij reeds ontving wat hij droomde.

En daarna is hij zoo overtuigd van het ware van

zijn ideaal, dat hij een ieder, die de evidentie daarvan niet direct aanvaardt, wel naar de keel zou willen vliegen. Vandaar ook, dat de zittingen van het congres vol waren met heftige discussies, scherpe verwijten, woedende uitvalen, geweldige gesticulaties.

Hoe vaak heeft Europa nu zulke comedie niet beleefd?

In de vorige eeuw had men de vredesconferenties, waar een Garibaldi en een Victor Hugo de groote redenaars waren. De eerste zei: als ik de eenheid van Italië heb bevochten, dan zal de eeuwige vrede er zijn. En de tweede: het zal niet lang nog duren of alle wapentuig kunt gij alleen nog vinden in de musea, en gij zult uw kinderen er op wijzen en zij zullen zich verbazen over de dwaasheid der voorvaderen.

Zulke woorden wekten geweldige geestdrift. Maar — een paar maanden later had men den oorlog van 1870.

In het begin van deze eeuw riep de Tsaar van Rusland de vertegenwoordigers der volkeren bijeen, want men zou den vrede voor altijd verzekeren. En hoe grootsch waren de redevoeringen en hoe vol geestdrift was gansch de wereldpers.

De paus van Rome was zelfs ontevreden, dat hij daar niet de eerste viool mocht spelen.

Er kwam een wereldrechtbank. Thans vroeg men een Europeesch hof. En er werd gebouwd het vredes-paleis. Maar toen dit gereed was, toen was er de eerste wereldoorlog. En al die idealisten kropen weg om vier jaar later, toen de vrede er was, weer te verschijnen te komen, en nog luider te roepen dan voorheen.

Want wij kregen den Volkenbond en het rumoer der idealisten was niet te stuiten, zelfs niet door het woord van enkele ernstige staatslieden, die zeiden: kalm aan wat, het is nog slechts een begin.

De idealisten begonnen weer met het eind: hun overwinning.

Maar nu — nu zijn Genève's paleizen voor den politiek en sociaal vrede bijna vergeten.

En het eind was de tweede wereldoorlog. En weer doken de idealisten onder en alle socialistischen zwegen, totdat de bevrijding er was, en men in San Francisco de wereldunie der volkeren oprichtte, alles weer op den valschen bodem van de goedheid en grootheid van den mensch, wiens rechten men nu eens voor goed zou vaststellen.

Christen-politici zeiden: het is toch niet heel erg, want de Naam van God wordt niet genoemd. Alsof — dit noemen voldoende zou zijn, als voorts alles inging tegen het woord des Heeren.

En zie, nu die wereldunie weer diep heeft teleurgesteld, zoo spoedig reeds, en achter het masker van den idealist de wreede kop van den echten revolutiedictator te voorschijn komt, nu vergaderen de idealisten al weer voor een nieuw ideaal, dat trouwens, Churchill dacht er aan, toen hij aan het plan van den Franschen koning Hendrik IV en zijn minister Sully herinnerde, niet nieuw is: n.l. een federatief Europa, en men getuigt voor het vrij verkeer van menschen en ideeën en goederen en de rechten van den mensch.

Schuchter is op een der zittingen gevraagd, of er niet eerst gesproken moest worden van de plichten van den mensch, en of er niet gedacht moest worden aan de waarden van het christendom nevens die van het humanisme.

Toen sprak men van Christelijk humanisme — dat ons de Fransche revolutie van 1789 bezorgde met heel den nasleep van die. Maar daar dacht men niet aan. Zelfs was er één, die zei: gaat het Koninkrijk Gods niet voorop? Maar die er van sprak, had dien Zondag in de kerk moeten zijn waar het Woord Gods in gehoorzaamheid werd gepredikt.

Uit het verhaal, dat de bladen bieden van de heftige discussies, werd zeer duidelijk, dat in weerwil van de schoonklinkende resoluties aan het slot er twee geweldige tegenstellingen aan het licht traden, die niet werden weggenomen. De politieke tegenstelling tusschen de Engelschen en de Franschen, want de eerstgenoemden willen West-Duitsland weer oprichten en invoegen in een vereenigd West-Europa en de anderen zijn voor een nieuw en krachtig Duitschland vuurbang en willen het machteloos houden.

Heelemaal onbegrijpelijk is het niet.

En dan is er de sociale tegenstelling tusschen de socialistischen, die allen volken hun dwaasheden willen opdringen en de macht begeeren voor de „arbeiders", zooals dat dan heet, en de nog eenigszins verstandigen op dit gebied, die een zoo groot mogelijke vrijheid voor het maatschappelijk leven voorstaan.

De strijd liep in een der sectievergaderingen zóó hoog, dat de socialistischen woedend weglepen. In de slotzitting waren zij er weer, en daar zetten de Fransche socialistischen hun strijd voort, terwijl Churchill, die alleen maar de hoofvergaderingen bijwoonde, oogen-schijnlijk met veel schik het lawaai aanschouwde, om tenslotte met de Franschen mee te stemmen.

Och ja, hij kent de waarde er van. En hij denkt: als er maar eenige eenheid komt voor den kamp, dien hij vreest.

Maar deze groote staatsman ziet toch de geschiedenis niet in haar wezenlijke beteekenis. En dat is jammer. O, als hij nu eens naar de Schrift had kunnen spreken. Maar — dan hadden de idealisten hem alliecht niet dan met weersin beluisterd.

Nu heeft hij herinnerd aan den Koning-stadhouder Willem III en zijn strijd, waarin een zijner voorvaderen mee de leiding had.

Maar Koningheid van zen Lo De vrucht Wan van Pr die een geweest ten en De vrjhe handen is gege koningheid el baard Het boodsch gerech ken — zijn we verdwe de vrij Het om en de pred kerk v ren om Déar Maar christel christel zal het kunnen Daar Genève als niet eigen z verwerj Ledig Ik be hebben vaartsd Het gemaak Daar over de Ik ho diep ge door S Hoe reforme zich da geten, tie bew. K e r k l i j k e k l e r e n k Wat Rotterdam Aan voudig Maar sproken woorder ook we wijzen vele ed koren, onedele is, opda dat gee Maar geworde heiligms is: wie Met l

Ds E (Utrech van (pr

De l

„Ha

(geme

enz.)".

Dit

in con

„He

paalde

structi

tuurrij

van d

in eigi

Overbi

van S

En

Belyde

Centra

weging